

Bodo slovenski novinarji zamolčali, če ustrelijo predsednika?

Ali so novinarji prestopili meje dopustnega pri obveščanju ljudi o smrti **Gašperja Tiča**, bo presojalo častno razsodišče društva in sindikata novinarjev. Od tega razsodišča veliko liberalnosti po izkušnjah zadnjih let ni pričakovati. Praviloma udarijo po novinarjih. Kodeks, po katerem sodijo pa je tak, da lahko obsodijo vsakega. Prepoveduje obveščanje javnosti tudi, ko je to v državah s svobodo tiska povsem samoumevno.

Tarča tokrat ni majhna

Delo razsodnikov bo tokrat nekoliko težje kot je bilo takrat, ko so gladko obsodili fotoreporterja **Janija Božiča**, ker je v parlamentu **Alenko Bratušek** fotografiral tako, da so bile slike ostre in se je na njenem telefonu videlo, da ji je čestitko tik pred izvolitvijo za premierko poslal **Peter Kraljič**. Kar je bil, kot so pojasnili iz častnega razsodišča, neetičen vdor v zasebnost Bratuškove.

Janija ni ščitil velik medij. Tokrat bodo pritožbe tudi proti velikim medijem. Denimo proti Dnevniku, kjer je odgovorni urednik **Miran Lesjak**.

Kaj se je sploh zgodilo?

Zločin se je začel z nočnim popivanjem, po katerem sta Gašper Tič in dve desetletji mlajši **Stefan Cakić** odšla v igralčevo stanovanje, tam pa je Tiča pokončal nož. O tem je brez imen policija obvestila javnost. A novinarji so izvrtali za koga gre in da umrli ni kdorkoli.

Članki o tem so na spletu pritegnili izjemno veliko število bralcev. Tudi komentar, ki sem ga [sam napisal in objavil teden po dogodku](#), se je po branosti v primerjavi z drugimi zapisi prebil na vrh.

Toda bralci niso brali vseh zapisov. Le tiste, ki so kaj povedali. Del medijskih hiš in novinarjev se je zelo trudil in odkrival vse mogoče. Drug del del novinarjev in medijskih hiš je to zelo razjezilo.

Direktov strel povsem mimo

[wp_ad_camp_3]

Do sporov in različnih pogledov, do kod novinarji smejo, je prišlo tudi znotraj posameznih medijev. Društvo novinarjev se je na te konflikte hitro odzvalo z nenavadnim pozivom medijem k „odgovornemu poročanju o smrti igralca Gašperja Tiča“. Opozorilo je na varovanje človekove „zasebnosti pred neupravičenim razkrivanjem v javnosti in spoštovanju domneve nedolžnosti“. Zapisal sem že, da mi je bil njihov poziv, povsem nerazumljiv, ko so oporekali navajanju dejstev iz obdukcijskih zapisnikov in pisanju o možnem motivu.

Bi pa društvo razumel, če bi novinarje opozorili na previdnost pred neresnicami. Do napak hitro pride, še posebej ker policija zaradi varovanja zasebnosti novinarjem ne sme povedati veliko. Sklepanja novinarjev, ko stvari sami izvrtamo, pa so lahko napačna. Morda najbolj drastičen primer napake je bil objavljen v časopisu Direkt, ki ga je nekoč izdajala časopisna hiša Dnevnik. Za dekleta, ki so umrla pred

diskoteko Lipa, so na naslovnici tega že bivšega časopisa zapisali domnevno, da so se drogirala. Ker so bile na telesih sledi. A, kot se je hitro pokazalo, so to bile sledi poskusov oživljanja in ne izkušenj z mamili.

Je za omejevanjem politika?

[wp_ad_camp_2]

Napake se zgodijo. Novinar jo mora kar se da hitro popraviti. Nekatero napako pa so tako hude, da škode popravek nikoli ne odpravi. Takšna napaka je bila omenjena naslovnica Direkta.

A društvo novinarjev se je odločilo za drugo smer: zahtevalo je varovanje zasebnosti. S čemer se je uvrstilo v šablono političnega spopada. Spopada med liberalci, ki bi javnost obvestili, kaj se dogaja, ker je javnost sposobna razumeti in manj liberalnimi skupinami, ki ocenjujejo, da je svoboda obveščanja nevarna, ker so ljudje preveč neumni, da bi razumeli.

S tem je društvo novinarjev pravzaprav naredilo uslugo desnici, od koder so jim mediji takoj očiteli poskus omejevanje politične razprave, ker je Gašper Tič v preteklosti sodeloval v kampanjah leveice za pravice istospolnih, Cakić pa se je pred časom pojavil na prireditvi skupaj z županom Zoranom Jankovičem in predsednikom DZ Milanom Brglezom. Ni čudno, da zahtevajo „odgovorno poročanje“, so društvu očiteli iz desne.

Ko se političnost razblini

[wp_ad_camp_1]

A ta vtis političnosti obveščanja razblini nekaj dejstev. Naslovnici Mladine in Reporterja sta bili po dogodku zelo podobni. Prvi spori pred častnim razsodiščem proti novinarjem pa niso bili napovedani proti **Bojanu Požarju** ali Novi24TV kot bi morda kdo pomislil. Ko sem pretekli teden preverjal dogajanje, me je predsednik častnega razsodišča **Gojko Bervar**

opozoril, so prve pritožbe prišle čez poročanje novinarjev Dnevnika.

Točne vsebine teh pritožb ne poznam, a verjetno so proti **Petru Lovšinu** in **Primožu Knezu**, ki sta takoj po umoru zelo podrobno poročala o tem primeru za Dnevnik, ki velja za politično bolj levega.

Le veliki dnevniki in televizije imajo specializirane novinarje, ki vsakodnevno spremljajo dogajanje na področju kriminala. Izkušeni novinarji, ki poznajo področje, imajo, ko se zgodi in je treba napisati hitro in dobro zgodbo, prednost pred drugimi. Vsaj nekaj časa.

Na spletnem portalu Dnevnika naj bi najbolj sporen del poročanja sčasoma celo umaknili, je bilo zadnje dni slišati iz častnega razsodišča. Verjetno je sicer, da bo častno razsodišče društva novinarjev zasula še množica pritožb in novinarjem se ne piše dobro.

Ali krši kodeks tudi društvo novinarjev?

Če bi bil kdo res zloben, bi postopek pred častnim razsodiščem sprožil kar proti društvu novinarjev samemu. V pozivu k odgovornemu poročanju medijev je namreč društvo zapisalo ime Gašperja Tiča, s čemer so prekršili člen svojega kodeksa etike, ki pravi:

„Novinar ne sme razkriti identitete žrtev spolnih zlorab, družinskih tragedij in hudih kaznivih dejanj in ne sme objaviti materiala, ki bi prispeval k razkritju identitete. Identiteto lahko razkrije s soglasjem žrtve.“

Čisto prepričan sem, da društvo novinarjev ni imelo soglasja Gašperja Tiča, da lahko objavijo njegovo ime.

V kodeksu so določbe, ki so svetovna neumnost. Kot je recimo prej navedena, da novinarji ne smejo uporabljati imen ljudi.

Pazite: če bi v Sloveniji atentator ustrelil našega **Johna**

Fitzgeralda Kennedyja, tukaj novinarji o imenu umrlega predsednika države svojih bralcev ne bi smeli obvestiti. Vsaj, če bi se držali kodeksa. Predsednik je bil namreč žrtev hudega kaznivega dejanja.

Ne smemo dobesedno razumeti!

Ni čudno, da posamezni uredniki izstopajo iz društva novinarjev. Zaradi kršitve kodeksa bi morali v Sloveniji ustaviti tudi predvajanje programov CNN in BBC, ko so predstavili imena 130 žrtev pokola v Bataclanu v Parizu. Imena, deloma tudi s fotografijami, so še dostopna, denimo, na <http://www.bbc.com/news/world-europe-34821813>.

V veljavnem kodeksu, katerega nastanek sem sam vodil leta 2002, določbe o prepovedi rabe imen ljudi ni bilo. Člen, ki novinarjem onemogoča že najosnovnejše poročanje, h kateremu sodi, da zapišeš, kdo je žrtev in kdo storilec, so v kodeks dodali šest let po tem, ko je policija leta 2004 zaradi varovanja zasebnosti nenadoma prenehala obveščati javnosti o imenih umrlih v prometnih nesrečah in zločinih.

Del medijev je proti cenzuriranju policijskih obvestil takrat ostro protestiral: pomenile so namreč omejitve pravice javnosti do obveščnosti. A drugi del medijske srenje je molčal, novinarjem pa je pozneje s popravkom kodeksa leta 2010 prepovedal, da bi, celo če dobijo imena, ta smeli uporabiti.

Med zagovorniki omenjene določbe v kodeksu je slišati, da ne smemo dobesedno brati, kaj v kodeksu piše. Da ne velja, kar piše. Velja nekaj drugega.

Kar je zanimiv argument.

Zaslužimo si ime in to vsi

Opozarjajo pa zagovorniki še, da poročanje z imenom in priimkom, če je ustreljen kak pomemben politik, direktor ali igralec, omogoča določba, ki je v kodeksu že od leta 2002 in ki pravi:

„Novinar spoštuje pravico posameznika do zasebnosti in se izogiba senzacionalističnemu in neupravičenemu razkrivanju njegove zasebnosti v javnosti. Poseg v posameznikovo zasebnost je upravičen le, če javni interes pretehta nad spoštovanjem njegove zasebnosti. Pri poročanju o javnih osebnostih in tistih, ki želijo dobiti moč in vpliv ter vzbujati pozornost, je pravica javnosti do obveščenosti širša. Novinar se mora zavedati, da lahko z zbiranjem ter objavo informacij, fotografij in posnetkov škodi posameznikom, ki niso vajeni medijske in javne pozornosti.“

Ta bolj premišljena določba je še iz mojih časov. A nikakor ne odpravlja prepovedi objavljanja imen žrtev hudih kaznivih dejanj, ki so jo kot absolutno pravilo dodali pozneje.

A prepoved rabe imen je preprosto tako neumna, da jo vsi ignoriramo.

Ker imajo ljudje pravico izvedeti, ko je ustreljen priljubljeni predsednik države John Fitzgerald Kennedy ali kakšen drug res pomemben član skupnosti.

Še več kot to: vsi ljudje so pomembni. In vsak si, razen v res izjemnih primerih, zasluži ime in priimek tudi ob smrti.

Več:

[Umori v medijih: Ali moramo varovati zasebnost Gašperja Tiča?](#)